

SPRAWOZDANIA — COMPTES RENDUS

*Stanisław Liszewski*PIĘĆ LAT SPECJALIZACJI Z GEOGRAFII TURYZMU
NA UNIWERSYTECIE ŁÓDZKIMCINQ ANNÉES DE LA SPÉCIALISATION DE GÉOGRAPHIE
DU TOURISME À L'UNIVERSITÉ DE ŁÓDŹ

1 października 1987 r. minęło pięć lat od chwili uruchomienia na kierunku geograficznym Uniwersytetu Łódzkiego specjalizacji dydaktycznej z geografii turystyki. Jest to druga, po Uniwersytecie Jagiellońskim, specjalizacja z geografii turystyki na uniwersytetach w Polsce.

Powołanie specjalizacji poprzedziła działalność Podyplomowego Studium Turystyki, które istnieje na Uniwersytecie Łódzkim od 1977 r. (E. Dziegieć 1985). Doświadczenia zdobyte przy organizacji Studium i realizacji jego programu dydaktycznego a nade wszystko zgromadzona wokół Studium kadra pracowników naukowych i praktyków dała realną podstawę uruchomienia tej specjalizacji.

Opiekę organizacyjną i dydaktyczną nad specjalizacją powierzono powołanemu w 1981 r. Zakładowi Geografii Miast i Turystyki wchodzącemu w skład Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni.

Specjalizację z geografii turystyki, podobnie jak i pozostałe specjalizacje, wybierają studenci kierunku geograficznego Uniwersytetu Łódzkiego, po ukończeniu drugiego roku studiów geograficznych. Dobre chętnych do studiowania geografii turystyki, dysponującej 12 miejscami rocznie, odbywa się droga konkursu przeprowadzonego wśród osób zgłaszających się na te studia. Zajęcia dydaktyczne trwają trzy lata (od V do X semestru włącznie) i kończą się złożeniem pracy magisterskiej oraz egzaminem magisterskim, w wyniku którego absolwent uzyskuje dyplom magistra geografii ze specjalnością geografia turystyki.

Celem kształcenia na specjalizacji geografia turystyki w Uniwersytecie Łódzkim jest przygotowanie absolwenta, który w swojej działalności zawodowej pełnić będzie rolę organizatora czasu wolnego wskazującego na możliwości jego zagospodarowania głównie poprzez działalność turystyczno-poznawczą.

Realizacja tak założonego celu kształcenia wymagała skonstruowania interdyscyplinarnego programu specjalizacji. Program ten obejmuje łącznie 870 godzin zajęć audytoryjnych oraz 70 dni praktyk i ćwiczeń terenowych, realizowanych na III, IV i V roku studiów. Z punktu widzenia treści programowych realizowane na specjalizacji zajęcia dydaktyczne można podzielić na pięć dużych bloków tematycznych (S. Liszewski 1986).

Blok pierwszy obejmuje przedmioty, których celem jest prezentacja człowieka jako uczestnika ruchu turystycznego, jego potrzeb i możliwości fizycznych i psychicznych w zakresie wypoczynku (fizjologia pracy i wypoczynku, psychologia społeczna).

W drugim bloku przedmiotów zgrupowano wiedzę dotyczącą zasobów turystycznych, zarówno przyrodniczych, jak i antropogenicznych (środowisko przyrodnicze, architektura i sztuka, archeologia, etnografia i inne).

Kolejny, trzeci blok gromadzi typowe przedmioty geograficzne prezentujące zjawiska i procesy związane z turystyką w ujęciu przestrzennym (podstawy geografii turystyki, geografia turystyczna Polski, geografia turystyczna wybranych krajów, krajoznawstwo).

Blok czwarty obejmuje przedmioty zawodowo-techniczne, dające przygotowanie w zakresie organizacji i techniki pracy w turystyce (ekonomika turystyki, organizacja imprez turystycznych, pilotaż i przewodnictwo, planowanie przestrzenne i zagospodarowanie terenów wypoczynkowych).

Piąty i zarazem ostatni blok programowy skupia przedmioty dające wiedzę metodyczną umożliwiającą prowadzenie badań naukowych w zakresie geografii turystyki, a zwłaszcza przygotowanie pracy magisterskiej (proseminarium, seminarium magisterskie, metody badań w geografii turystyki).

Łącznie studenci specjalizacji uczestniczą w zajęciach prowadzonych w ramach 22 przedmiotów, z których 4 kończą się egzaminami. Zakresy treści, jak również koncepcje programowe niektórych z wykładanych na specjalizacji przedmiotów stały się treścią specjalistycznych publikacji (E. Dziegieć 1986, A. Matczak 1986, H. Dubaniewicz 1986).

Szczególną rolę w kształceniu na specjalizacji z geografii turystyki na Uniwersytecie Łódzkim odgrywają praktyki zawodowe i ćwiczenia

terenowe (S. Liszewski 1987). Nie wdając się w szczegóły założeń programowych tych zajęć słów parę poświęcimy jedynie dwutygodniowym ćwiczeniom specjalizacyjnym z geografii turystyki. Od pięciu lat odbywają się one zawsze w lipcu, w różnych miejscowościach Polski, odznaczających się dużą atrakcyjnością turystyczną i dużym ruchem turystycznym w sezonie letnim. W ćwiczeniach tych biorą udział studenci po ukończeniu III roku studiów geograficznych, a zarazem po pierwszym roku specjalizacji.

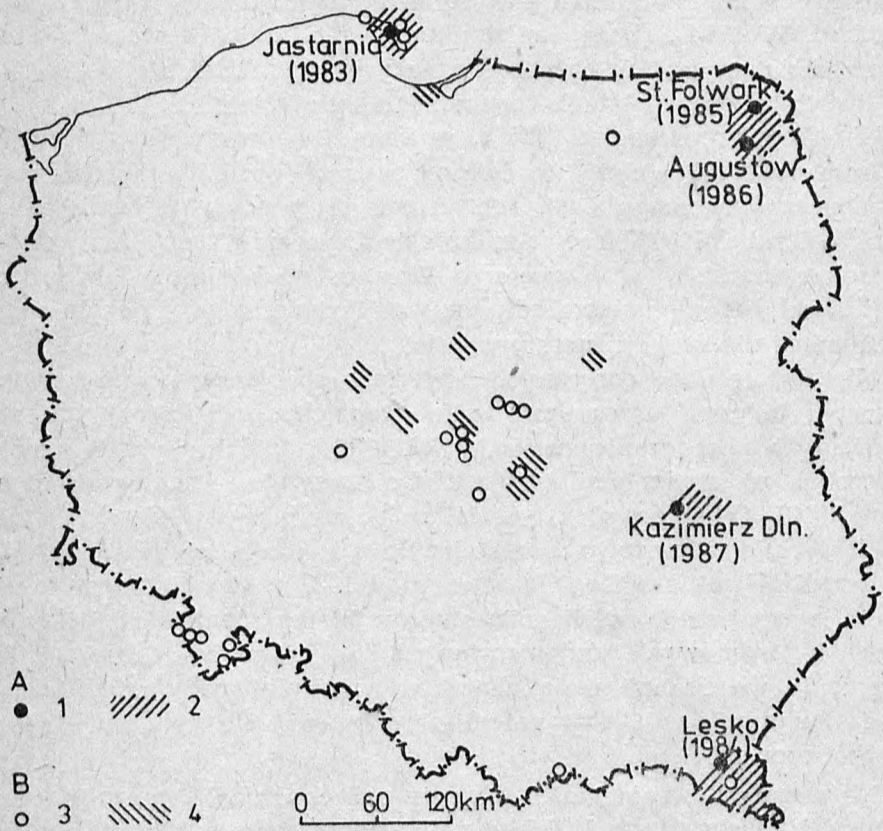
W 1983 r. bazą ćwiczeń była Jastarnia na Półwyspie Helskim, a celem badawczym charakterystyka regionu turystycznego Mierzei Helskiej. W 1984 r. bazę ćwiczeń terenowych zlokalizowano w Lesku, a przedmiotem badań był region turystyczny Bieszczadów Polskich. W dwóch kolejnych latach ćwiczenia odbywały się na Pojezierzu Suwalsko-Augustowskim; w 1985 r. w Starym Folwarku, a w roku 1986 w Augustowie. Również i te ćwiczenia poświęcone były problematyce regionu turystycznego oraz roli miasta Augustowa w kształtowaniu tego regionu. W 1987 r., piąte, kolejne ćwiczenia specjalizacyjne zlokalizowane zostały w Kazimierzu Dolnym n. Wisłą, a ich program obejmował badanie miast Nałęczowa i Kazimierza w aspekcie pełnionych przez nie funkcji turystycznych.

Niezależnie od corocznych ćwiczeń specjalizacyjnych studenci geografii turystyki uczestniczą w ćwiczeniach specjalizacyjnych organizowanych poza granicami kraju. W 1985 i 1987 r. były to wspólne ćwiczenia ze studentami turystyki Uniwersytetu Angers na terenie Francji (B. Olszewska, A. Wychowaniec 1987). W ćwiczeniach tych każdorazowo uczestniczyło po ośmiu studentów, którzy ukończyli IV rok studiów. Począwszy od 1987 r. część studentów omawianej specjalizacji, po III roku studiów bierze również udział w ćwiczeniach terenowych organizowanych na obszarze Gruzji (ZSRR). Ćwiczenia we Francji mają charakter wybitnie specjalizacyjny (geografia turystyki), w Gruzji natomiast odbywają się ćwiczenia ogólnogeograficzne.

Na zasadach wzajemności (umowa o bezpośredniej współpracy pomiędzy Uniwersytetem Łódzkim i Uniwersytetem w Angers) w ćwiczeniach specjalizacyjnych z geografii turystyki realizowanych w Polsce w latach 1984 (Lesko) i 1986 (Augustów) uczestniczyły grupy studentów z Uniwersytetu w Angers (S. Kaczmarek 1988).

Eksperymentalny charakter studiów z geografii turystyki wymaga ciągłych korekt, zmian i dyskusji programowych. Pracownicy Zakładu Geografii Miast i Turystyki od początku uruchomienia specjalizacji prezentują koncepcje programowe, zarówno całej specjalizacji, jak również poszczególnych wykładanych na niej przedmiotów na różnych

seminariach i konferencjach tak krajowych, jak i międzynarodowych. Zakład był m. in. organizatorem w maju 1987 r. w Łodzi, międzynarodowego seminarium poświęconego kształceniu specjalistów dla turystyki na poziomie uniwersyteckim. Na seminarium tym obok koncepcji kształcenia realizowanych na uniwersytetach w Angers (Francja), Sofii (Bułgaria), Belgradzie (Jugosławia), Waszyngtonie (Stany Zjednoczone Ameryki Płn.) i Krakowie (Uniwersytet Jagielloński i AWF), prezentowana była również koncepcja programowa specjalizacji z geografii turystyki na Uniwersytecie Łódzkim.

Rys. 1. Obszary ćwiczeń terenowych oraz prac magisterskich z geografii turystyki w latach 1983—1987

A — specjalistyczne ćwiczenia terenowe: 1 — miejscowości, 2 — obszary; B — tereny badań w pracach magisterskich: 1 — miejscowości, 2 — obszary

Dessin 1. Espaces des exercices de terrain et de travaux de maîtrise dans le domaine de la géographie du tourisme, 1983—1987

A — exercices de terrain spécialisés: 1 — localités, 2 — régions; B — terrains de recherches dans les travaux de maîtrise: 1 — localités, 2 — régions

Pragnąc nadal doskonalić realizowany program kształcenia wśród studentów kończących studia, rozpisywana jest każdego roku ankieta, w której Ci którzy rozstają się już z uczelnią, oceniają program studiów, jak również zawartość treści oraz sposób realizacji poszczególnych przedmiotów. Wyniki tej ankiety analizowane są corocznie przez zespół prowadzący zajęcia na specjalizacji z geografii turystyki, a następnie dokonywane są korekty programowe.

W latach 1982—1987 na specjalizacji z geografii turystyki w Uniwersytecie Łódzkim studiowało i nadal studiuje łącznie 53 osoby, z których 24 ukończyły studia, składając pracę magisterską i zdając pozytywnie egzamin magisterski.

Absolwenci specjalizacji podejmują pracę zawodową w różnych instytucjach, wśród których kilkanaście osób znalazło zatrudnienie w biurach turystycznych, stanowiąc jedyną specjalizacyjnie przygotowaną w łódzkim ośrodku akademickim kadrę z wyższym wykształceniem dla potrzeb szeroko pojętej działalności turystycznej.

WYKAZ PRAC MAGISTERSKICH
WYKONANYCH NA SPECJALIZACJI GEOGRAFIA TURYZMU
W UNIWERSYTECIE ŁÓDZKIM¹

1985

- Barbara Olszewska, *Funkcja turystyczno-wypoczynkowa Mrągowa.*
 Andrzej Wychowaniec, Zbigniew Marczałak, *Analiza porównawcza przestrzeni uzdrowskiej miast: Kudowa Zdrój, Polanica Zdrój, Łądek Zdrój, Duszniki Zdrój.*
 Tadeusz Królak, *Funkcja wypoczynkowa Parku Kultury i Wypoczynku w Łodzi.*
 Małgorzata Jędraszek, *Łowicz, Arkadia, Nieborów jako obszar ruchu turystycznego.*
 Ewa Męcina, *Turystyczna urbanizacja strefy nadpilicznej na odcinku od Spały do Zakoszcziela.*
 Marek Pisarski, *Funkcja turystyczno-wypoczynkowa Międzygórze.*
 Janusz Mazurkiewicz, *Przemiany osadnictwa wiejskiego w gminie Łąck pod wpływem funkcji turystyczno-wypoczynkowej.*

1986

- Ewa Stępnia, *Model wypoczynku urlopowego mieszkańców Zgierza.*
 Robert Wiluś, *Wpływ turystyki wypoczynkowej na urbanizację Jastrzębiej Góry.*
 Anna Węglińska, *Zmiany osadnicze zachodzące pod wpływem funkcji letniskowo-wypoczynkowej na obszarze Jastarni i Juraty.*

1987

- Jadwiga Wilk, *Wakacje i urlopy mieszkańców Kalisza.*
 Aleksandra Zacharowska, *Zagospodarowanie turystyczne jezior: Slesińskiego, Mikorzyńskiego, Wąsowskiego i Pątnowskiego.*

¹ Kolejność osób zamieszczona w wykazie odpowiada kolejności przystępowania do egzaminu magisterskiego w danym roku.

- Izabela Nowicka, *Przestrzenny model wypoczynku urlopowego mieszkańców małego miasta na przykładzie Aleksandrowa Łódzkiego*.
- Sławomira Przybyszewska, *Powstanie, rozwój i perspektywy Spały jako ośrodka turystyczno-wypoczynkowego*.
- Paweł Packi, *Funkcja turystyczna Piotrkowa Trybunalskiego*.
- Jarosław Zawira, *Waloryzacja turystyczno-krajoznawcza gminy Zgierz*.
- Iwona Nowicka, *Funkcja turystyczno-wypoczynkowa gminy Uniejów*.
- Tomasz Osadowski, *Funkcja turystyczna Szczawnicy w świetle ruchu turystycznego*.
- Halina Epelbaum, *Gmina Nieporęt jako teren turystyczno-wypoczynkowy*.
- Tomasz Dronka, *Przemiany osadnictwa pod wpływem funkcji turystyczno-wypoczynkowej na przykładzie gminy Sztutowo*.
- Małgorzata Maranda, *Funkcja wypoczynkowa Tuszyňa*.
- Anna Łapińska, *Połowania dewizowe w Polsce jako forma turystyki kwalifikowanej*.
- Małgorzata Mastalerz, *Rola uzdrowiska Polańczyk w aktywizacji życia społeczno-gospodarczego jego mieszkańców*.

PIŚMIENNICTWO

- Dubaniewicz H., 1986, *Zagadnienia ochrony środowiska w kształceniu geografów na potrzeby turystyki. Materiały z seminarium w Jabłonie (24—27.06.1985)* nt. „Metody nauczania przedmiotów geograficznych na kierunkach turystycznych wyższych uczelni”, Warszawa, s. 17—55.
- Dziegieć E., 1985, *Podyplomowe Studium Turystyki przy Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego, Acta Univ. Lodz., Turyzm 1, s. 65—75*.
- Dziegieć E., 1986, *Rola przedmiotu „Geografia turystyczna Polski” w kształceniu geografów turystyki na Uniwersytecie Łódzkim. Materiały z seminarium w Jabłonie (24—27.06.1985)* nt. „Metody nauczania przedmiotów geograficznych na kierunkach turystycznych wyższych uczelni”, Warszawa, s. 30—36.
- Kaczmarek S., 1989, *Ćwiczenia terenowe z geografii turystyki w Polsce grupy studentów francuskich z Uniwersytetu w Angers., Acta Univ. Lodz., Turyzm 5, s. 133—136*.
- Liszewski S., 1986, *Idea, treść i realizacja programu kształcenia geografa w specjalności „geografia turystyki” na Uniwersytecie Łódzkim. Materiały z seminarium w Jabłonie (24—27.06.1985)* nt. „Metody nauczania przedmiotów geograficznych na kierunkach turystycznych wyższych uczelni”, Warszawa, s. 1—7.
- Liszewski S., 1987, *Rola ćwiczeń terenowych i zajęć praktycznych w kształceniu studentów dla potrzeb turystycznych. Materiały z seminarium w Mrągowie (11—14.03.1986)* nt. „Współpraca uczelni wyższych z jednostkami turystycznymi w przygotowaniu praktycznym studentów”, Warszawa, s. 1—5.
- Matczak A., 1986, *Program nauczania „Podstawy geografii turystyki”. Materiały z seminarium w Jabłonie (24—27.06.1985)* nt. „Metody nauczania przedmiotów geograficznych na kierunkach turystycznych wyższych uczelni”, Warszawa, s. 22—29.

Olszewska B., Wychowaniec A., 1987, *Sprawozdanie z ćwiczeń terenowych we Francji grupy pracowników i studentów specjalności geografii turystyki Uniwersytetu Łódzkiego*, Acta Univ. Lodz., Turyzm 3, s. 154—163.

Prof. dr hab. Stanisław Liszewski
Zakład Geografii Miast i Turyzmu
Instytutu Geografii Ekonomicznej
i Organizacji Przestrzeni UŁ
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
30 marca 1988 r.

Sylwia Kaczmarek

ĆWICZENIA TERENOWE Z GEOGRAFII TURYZMU W POLSCE
GRUPY PRACOWNIKÓW I STUDENTÓW FRANCUSKICH
Z UNIWERSYTETU W ANGERS

LES EXERCICES DE GÉOGRAPHIE DU TOURISME
EN POLOGNE FAITS SUR LE TERRAIN
PAR UN GROUPE D'ÉTUDIANTS DE L'UNIVERSITÉ D'ANGERS

Zgodnie z ustaleniami zawartymi w umowie o bezpośredniej współpracy dydaktyczno-naukowej między Uniwersytetem w Angers i Uniwersytetem Łódzkim, w dniach 14—28 lipca 1986 r. Zakład Geografii Miast i Turyzmu Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni przyjął po raz drugi (por. Acta Univ. Lodz. Turyzm 3, 1987) grupę pracowników i studentów francuskich (prof. M. Bonneau, prof. J. Clais, A. Bonneau, J. P. Clais, F. Houdebine, C. Gatard, V. Giard, M. Dussert, M. Dormeau-Perche, L. Poilly).

Pobyt Francuzów w Polsce składał się z dwóch części. Pierwsza (14—19 lipca 1986) miała charakter naukowo-poznawczy. Składały się na nią: pobyt w Warszawie (2 dni), w czasie którego zapoznano się m. in. z historią, zabytkami stolicy oraz pobyt w Łodzi (4 dni), w czasie którego zwiedzano miasto, odbyto dwie jednodniowe wycieczki studialne oraz złożono wizytę w Zakładzie Geografii Miast i Turyzmu.

Zwiedzanie miasta miało na celu przedstawienie kolegom francuskim historii rozwoju XIX-wiecznej Łodzi przemysłowej oraz zapoznanie z problemami jej współczesnego funkcjonowania.

Wycieczki studialne dotyczyły szeroko pojmowanej problematyki różnicowania ruchu turystycznego. Pierwsza z nich obejmowała Częstochowę — jako wielkie centrum pielgrzymkowego ruchu turystycznego.